

**SONDÁŽNÍ RESTAURÁČNÍ PRŮZKUM VYBRANÝCH PROSTOR
NA ZÁMKU V JEZDKOVICÍCH**

PRŮZKUMOVÁ ZPRÁVA

září/říjen 2022

Objednatel: Obec Jezdkovice, v zast. paní Věry Burdové, starostky obce
Jezdkovice 32
747 55 Jezdkovice

Zhotovitel: RESTAURÁTOR MENZEL s.r.o.
Dobrovského 17
779 00 Olomouc
IČ: 09736191

I. Základní údaje:

1. Kraj: Moravskoslezský
2. Okres: Opava
3. Obec: Jezdkovice
4. Část obce: Jezdkovice
5. Adresa: č.p. 32
6. Sloh: pozdní renesance, barok a přestavby v 19. a 20. stol.
7. Rejstříkové číslo ÚSKP: 25000/8-1395
8. Název památky: zámek Jezdkovice
9. Předmět restaurování/průzkumu: vyznačené místnosti, viz zakres níže

II. Stručná historie objektu:

Budova je poprvé připomínána v roce 1270 jako majetek velehradského kláštera, patřící klášternímu panství Stěbořice. Od první poloviny 16. stol. se Jezdkovice dostávaly do zástavy několika držitelům, z nichž prvním doloženým byl Jan Vok Bírka z Násile. Za Bruntálských z Vrbna se zástavní právo změnilo v dědičný nájem. V 17. stol. v Jezdkovicích sídlila tiskárna evangelické literatury, což vyvolalo nevoli olomouckého biskupství, proto byla přestěhována do tvrze v Loděnici. Až do 16. stol. nevzniklo v Jezdkovicích žádné šlechtické sídlo, zámek jako takový vznikl zřejmě na počátku 17. stol. Od té doby se zde vystřídala řada majitelů:

Fridrich Mitrovský z Nemyšle (1616-1619)

Jan st. Semoradský ze Semorad (1628-1642)

Václav Ignác z Oppersdorfu 1658-1689)

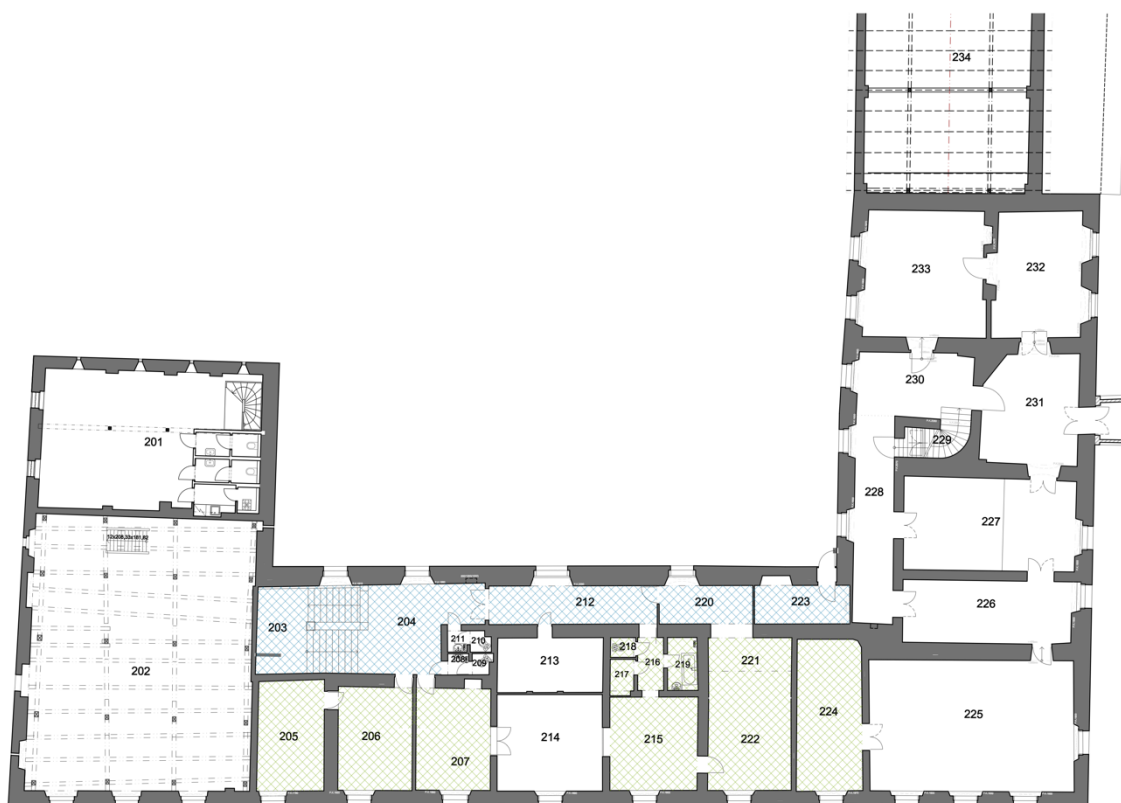
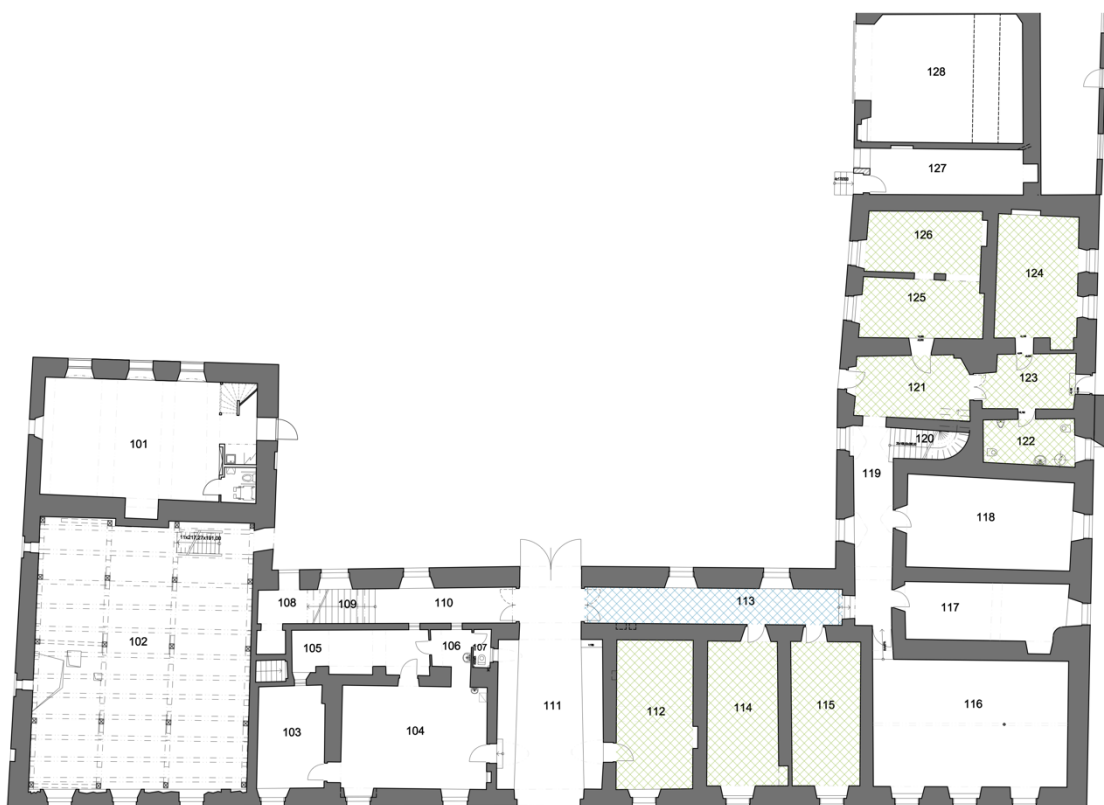
rod Halamů (1723-1752)

Václav Sedlnický z Choltic a jeho rod (1821-1945)

Zámek sloužil především jako letní sídlo Sedlnických. V roce 1880 vznikl plán na rozšíření objektu, což však nebylo realizováno. Došlo k vybudování hospodářských budov v severní části dvoru, péče byla věnována údržbě zámeckých zahrad od roku 1846 až do 70. let 19. stol. Hlavní obytnou částí zámku bylo jeho východní křídlo. Z roku 1894 pochází neorenesanční portál v hlavním jižním průčelí zámku. Poslední majitelkou zámku byla Karolína Sedlnická-Odrowaz, které byl majetek roku 1945 zkonfiskován a přešel do rukou státu. Na jaře roku 1945 byl střed zámku vážně poškozen průjezdem tanku. Od roku 1948 patřil zámek MNV Jezdkovice, který zvažoval jeho demolici, což nedovolila památková správa. V témže roce byla do východního křídla zámku umístěna mateřská škola, která fungovala do roku 1962. V letech 1958-1959 byl zámek opraven, sídlil zde MNV, JZD a byl zřízen obchod. Na začátku 60. let byla na zámku opravena omítka, v prvním patře vznikly byty a v části prvního patra umístěny sklady CO. V roce 1972 byla střecha pokryta plechem. Po roce 1989 se stav zámecké budovy příliš nezměnil. V devadesátých letech došlo k lokálním opravám omítek (ve výšce přízemí). Od té doby zde sídlí obecní úřad, od roku 2000 působila v přízemí firma vyrábějící jízdní kola.

III. Metodika a cíle průzkumu:

Restaurátorský průzkum bude probíhat obvyklou metodou lokálních plošných odkryvů, tzv. sond, mechanickou cestou pomocí odkrývacích kladívek a skalpelu na vytipovaných místech. Bude snímána vrstva po vrstvě s cílem zmapovat jejich počet a charakter. Sondy budou očíslovány, popsány a fotograficky zdokumentovány. Na základě výsledků sondáže bude navržen postup památkového zhodnocení.

Půdorysy I. a II. NP s barevně vyznačenými prostory, určenými k průzkumu.

II.NP – místnost 224

Původně součást většího sálu (dnes místnost 222), sekundárně rozděleného příčkou. Rozprostírá se na obdélném půdoryse o rozměrech 7,66 x 3,34 m, Plochý strop je ve výšce 3,64 m. Stěny jsou hladké, plynule přecházející do stropu skrze oblý fabion (s výjimkou západní příčky). Místnost je přístupná ze sousedního velkého sálu (225) od východu. Okno je prolomeno na jižní straně. Stěny i strop jsou natřeny na bílo. V horní části záp. příčky je odebráno pár cihel, které obnažují dekorativní výmalbu stropu, snad ze druhé poloviny 19. stol. Místnost v současnosti slouží jako sklad.

Pohled do místnosti 224 od jihu.

S28 – strop, jih

Sonda na fragmentární dekorativní výzdobu.

S29 – fabion/stěna, jih
 Sonda s původní (nejstarší)
 malířskou výzdobou.

S30 – jihovýchodní kout
 0 – cihlové zdivo
 0A – váp. omítka
 1 – tenké váp. líčko
 2 – růžová barevná vrstva
 s bílou linkou
 3 – bílý váp. nátěr se zelenou
 bordurou
 4 – fragmentární kličková malba
 hnědých odstínů
 5 – současný bílý nátěr

S31 – východní stěna
 Sonda na prolínající se vrstvy
 malířských výzdob.

S32 – severní stěna, sokl
Sonda na souvrství dvou různých
výzdob

S33 – východní stěna
Sonda na souvrství třech fází výzdoby.

Malířská výzdoba, obnažená po odebrání několika cihel ze západní příčky.

Vyhodnocení:

Ve všech sondách, provedených v této místnosti, byla zachycena nejméně jedna malířská výzdoba. Nejstarší a nejzachovalejší vrstva představuje růžový nátěr na stěnách, kombinovaný s šedým soklem, zelenkavým fabionem a krémově bílým stropem. Sokl i partie pod fabionem dále člení stylizované květy a bílé vertikální linky v rozích pokoje. Následující vrstva je bílá, členěná zeleným šablonovým dekorem. Její stav je však fragmentární. Poslední výzdoba v pořadí pochází zřejmě ze druhé poloviny 19. stol. a souvisí s lokálně odkrytou malbou na stropě pod příčkou. Tato klihová malba je však značně nesoudržná a pevně spojená s následujícím bílým nátěrem, čímž je její odkryv prakticky znemožněn. Je pravděpodobné, že při malování v minulosti byla z důvodů špatné soudržnosti odstraněna.

Místnost 222

Nachází se v jižním křídle zámku mezi výše popisovanou místností 224 a místností 215. Rozprostírá se na obdélném půdoryse o rozměrech 7,70 x 4,17 m a ještě nedávno byla na severu rozdělena příčkou, která již v době průzkumu absentovala. Strop je 3,65 m vysoko, v minulosti byl snížen a nedávno znovu navrácen do původní podoby. Místnost je přístupná z chodby od severu sekundárně prolomeným čtyřbokým otvorem a z místnosti 215 od západu, prosvětlená je jedním obdélným oknem od jihu ve špaletě se segmentovým záklenkem. Hladce omítnuté stěny jsou opatřeny novodobým okrově oranžovým a žlutým nátěrem, strop a severní část místnosti jsou natřeny nabílo.

Pohled do místnosti 222 od jihovýchodu.

S34 – střed stropu

0 – rákos

0A – váp. omítka

1 – tenké váp. líčko

2 – béžový nátěr

3 – současný bílý nátěr

S35 – záp. okraj stropu

Sonda na původní malířskou výzdobu.

S36 – západní stěna pod stropem

Sonda na původní malířskou výzdobu, vespod druhotné hlinkové nátěry s jednoduchou dekorací.

S37 – jižní stěna/okenní špaleta
Sonda na nejstarší barevnou vrstvu
(růžová).

S38 – jižní stěna
Sonda na nejstarší barevnou vrstvu
(růžová) s fragmenty florálního
dekoru.

Vyhodnocení:

V místnosti 222 byla nalezena malířská výzdoba, pocházející ze stejného období jako výmalba sousedního pokoje 224. Není vyloučeno, že jde o identickou vrstvu, později přerušenu sekundární příčkou. Na světlém, béžovém stropě se našlo obvodové členění zelenkavým pásem, doplněným stylizovaným florálním dekorem, provedeným šablonovou technikou. Stěny jsou opět růžovofialové s bílými linkami, sokl šedý. Nebyla dohledána mladší vrstva provedená křídlovou temperou, která se objevuje na stropě pod příčkou a ve fragmentech na stěnách v místnosti 224.

S54 – jižní stěna

- 0 – cihlové zdivo
- 0A – váp. omítka
- 1 – váp. líčko
- 2 – souvrství bílých váp. nátěrů
- 3 – růžová vrstva s válečkem
- 4 – tenká vrstva štuky
- 5 – světle zelený hlínkový nátěr
- 6 – bílý hlínkový nátěr
- 7 – současný modrý nátěr

S55 – severní stěna

- 0 – cihlové zdivo
- 0A – váp. omítka
- 1 – váp. líčko
- 2 – bílý váp. nátěr
- 3 – světle zelený váp. nátěr
- 4 – bílý hlínkový nátěr
- 5 – současný bílý nátěr

Vyhodnocení:

V chodbě bylo zachyceno souvrství většinou bílých vápenných nátěrů a mladších monochromních hlínkových nátěrů.

V. Závěr:

Celkem bylo v interiéru zámku v rámci zadání provedeno 55 číslovaných sond a mnoho menších orientačních sond, majících spíše doplňující a ověřující charakter. V přízemí zámku jsou většinou vápenné omítky písčité barvy, které mohou pocházet nanejvýš ze druhé poloviny 19. století. Ty jsou většinou jen zřídka zdobené, což nasvědčuje skutečnosti, že většina prostor sloužila spíše jako technické zázemí (byly zde i stáje). Výjimku tvoří první zkoumaná místnost 112, která má jednoduchou dekorativní výmalbu kleneb a také místnost 114, kde se na severní stěně nachází fragmentární šablonová výzdoba. Jednoduché bordury byly nalezeny mezi četným souvrstvím také v místnosti 121. Příčka v místnostech 125/126 byla v minulosti opatřena fialovým nátěrem s bronzovým florálním dekorem, provedeným rovněž šablonovou technikou. Všechny vrstvy se zbytky barevných úprav jsou většinou velmi obtížně odkrývatelné, což je dáno primárně technikou jejich provedení. Většinou jde o kličkové malby, které jsou za určitých podmínek velmi nestabilní a jejich převrstvení bývá jen málokdy odstranitelné bez poškození. Nálezová situace ve II. NP je pozoruhodnější, zejména ve východní části budovy, které bylo dle dostupných pramenů hlavní obytnou partií zámku. Jednoduchá malířská výzdoba zde byla nalezena v místnostech 215, 222 a 224 a zjevně vznikla ve stejné době, nejspíš někdy ve druhé polovině 19. stol.

Ve všech případech jde o barevné členění stropu, který je lemován barevnými pruhy s linkami, doplněný o jednoduchý florální vzor. Barevně odlišený je také fabion a soklová část. Všechny nalezené malby jsou provedené nejspíš vápennými barvami, kombinovanými s křehovou temperou (v případě šablon). Jejich odkryv není snadný a barevná vrstva je často v torzálním stavu. V místnosti 224 se pod částečně rozebranou příčkou objevila nástropní malba zřejmě z konce 19. stol. Pod příčkou je ve výborném stavu, neboť zde byla uchráněna před mechanickým sejmutím a přetřením novodobou barvou, která znemožňuje restaurátorský odkryv. V místnostech 206 a 207 se původní malířská výzdoba fragmentárně dochovala jen na stropě, také zde je však barevná vrstva příliš slepená s následujícím nátěrem.

V každém případě by bylo při obnově zámeckých interiérů vhodné postupovat citlivě a v souladu s požadavky památkové péče. Staré omítky i monochromní nátěry bez výzdoby mají svou historickou hodnotu a jejich trvalé odstranění nesmí být dopuštěno. Proto je potřeba dbát na to, aby byly šetrně snímány jen zjevně nesoudržné vrstvy posledních povrchových nátěrů a hlinek. Pro elektrické rozvody by měly být ideálně využity stávající trasy. V případě nálezů maleb během stavebních prací doporučujeme práce pozastavit a další postup konzultovat s restaurátorem nebo zástupci památkové péče. Z restaurátorského pohledu lze k restaurování/rekonstrukci doporučit místnost 112 v přízemí a místnosti 224, 222 případně 215. Dále pak rohový sál 225 a místnosti východního křídla, které však nebyly součástí zadání. V případě zájmu vlastníka restaurovat některou z výzdob bude vypracován restaurátorský záměr.

V Olomouci dne 13. 10. 2022